

Anders Fogh Rasmussens tale ved Venstres landsmøde

Taler

Anders Fogh Rasmussen
Formand for Venstre

Dato

28. oktober 2000

Sted

Herning

For en måned siden havde vi folkeafstemning om euro'en. Resultatet af afstemningen har skabt en helt ny situation for Danmarks Europa-politik. En ny situation, som også stiller krav til os i Venstre. Der er brug for at opstille nogle klare mål for liberal Europa-politik på de nye grundlag, der nu er skabt.

Det vil jeg gøre i min tale i dag. Jeg vil give et bud på en offensiv liberal EU-politik. Den opgave er så vigtig, at jeg vil bruge hele min tale i dag til EU-politikken. Til gengæld vil jeg koncentrere mig om den indenrigspolitiske dagsorden i min tale i morgen.

Folkeafstemningen den 28. September fik ikke det udfald, Venstre havde ønsket. Vi beklager, at det blev et nej. Det var synd for Danmark. Men det blev en klar afgørelse med 53 procent nej til euro'en og 47 procent for. Vi er kede af resultatet. Men naturligvis respekterer vi afgørelsen.

Venstre førte en meget aktiv kampagne. En kampagne med høj aktivitet både på landsplan og lokalt. Vi udsendte én million tryksager. Vi udsendte 27.000 plakater. Vi deltog massivt i møder, gadeaktioner og andre aktiviteter.

Jeg vil gerne takke hver eneste af jer for jeres store indsats i kampagnen. Der blev

virkelig ydet en enorm indsats fra alle sider. Og jeg vil bede jer bringe takken med hjem til dem i lokalforeningerne, som også sled og slæbte.

Vi satte os det mål, at det skulle være Venstres vælgere, som leverede flest ja-stemmer. Vi nåede det mål. Omkring 45 procent af ja-stemmerne var Venstre-vælgere. Vi kan glæde os over, at endnu en gang blev Venstre det største ja-parti.

73 procent af Venstres vælgere stemte ja. Det er vi glade for. Og jeg takker dem. Tiden vil vise, at de valgte rigtigt. Men desværre rakte det ikke til et flertal.

27 procent af Venstres vælgere valgte altså at stemme nej. Det er flere, end da der var afstemning om Amsterdam-traktaten i 1998. Ikke mange flere. I 1998 var der 22 procent af Venstres vælgere, som stemte nej. Men der var altså lidt flere, som denne gang valgte at stemme nej. Og selvfølgelig kan vi ikke se bort fra det. De har sendt os et signal. Og det signal må vi lytte til.

Der er mange forskellige forklaringer på, at så mange vælgere stemte nej. Under kampagnen mødte jeg også en del af Venstres nej-sigere. Det var egentlig ikke euro'en i sig selv, de havde noget imod. De kunne godt se, at der var både politiske og økonomiske fordele ved den fælles valuta. Men blandt de mange forskellige og helt personlige grunde til at stemme nej, fandt jeg dog ét fælles træk, nemlig frygten for glidebanen. Mange er bange for, at EU er en glidebane hen imod en superstat, et Europas Forenede Stater. Det ønsker de ikke. Det gør jeg heller ikke.

Jeg mener, at den frygt er ubegrundet. Der er større risiko for, at samarbejdet sander til og bliver til for lidt. For så tager de store lande over. De kan jo klare sig uden EU. Det kan de mindre lande ikke.

Der er en anden glidebane. En langt farligere glidebane. Det er glidebanen ud af EU, glidebanen ud på sidelinien, ud i rabatten, hvor Danmarks muligheder for at varetage egne interesser bliver svækket alvorligt.

Men vi skal tage kritikken af bureaukrati og bøvl, spild og centralisme alvorligt. Vi skal lytte til den besked, som vælgerne har sendt til politikerne. Først og fremmest skal vi sikre, at udviklingen af samarbejdet i Europa sker på en måde og i en hastighed, så det enkelte menneske har både hjerte og sjæl med.

Men som liberale har vi i Venstre også en stærk forpligtelse til at bekæmpe tendenser til dansk selvtilstrækkelighed, lukkethed og navlebeskuende indadvendthed. Vi så den slags tendenser under kampagnen op til folkeafstemningen. Det er selve kernen i liberal tankegang, at ethvert samfund vinder ved at være åbent over for samarbejde og udveksling af idéer, holdninger og informationer.

Lad os slå fast: Venstre vil fortsat være forrest i kampen for åbenhed, frisind, samarbejde og internationalt fællesskab.

Det er en klassisk liberal læresætning, at hvis ikke varerne får lov at krydse grænserne, så gør soldaterne. Eller sagt på en anden måde: Jo mere vi handler med hinanden, desto mindre er risikoen for krig. Jo mere landene investerer hos hinanden, jo flere mennesker der krydser grænser for at søge arbejde i andre lande, jo mere man besøger hinanden, jo flere studenterudvekslinger, jo flere breve og e-mails folk skriver til hinanden over grænserne, jo flere telefonsamtaler, jo mere folk har med hinanden at gøre, desto mere usandsynlig bliver krig.

Det er hele idéen om, at gensidig afhængighed hindrer krig. Statsgrænserne må ikke skabe lukkede samfund, der holder alle inde og alt ude. Tværtimod er det helt afgørende at udvikle åbne samfund, der stimulerer og inspirerer hinanden.

Og dette er netop den historiske baggrund for EU. Det hele begyndte, da fremsynede europæiske politikere efter Anden Verdenskrig - på ruinerne af et sønderbombet Europa – fostrede den tanke, at fremtidige krige i Europa skulle forhindres ved at tvinge tidligere fjender til fremover at samarbejde om handel, økonomi og politik. Derved skulle de gradvis blive så afhængige af hinanden, at enhver kunne indse dårskaben i påny at indlede krige mod naboerne. Således begyndte Kul- og Stålfællesskabet, som siden blev til Fællesmarkedet, EF og nu EU.

Dette europæiske fællesskab har været en gigantisk succes. Lande, som for 60 år siden lå i blodig krig med hinanden, samarbejder nu fredeligt, og vi har siden Anden Verdenskrig oplevet den længste periode med fred i Europas historie. I samme periode har Vesteuropa oplevet frihed, vækst, velstand og velfærd.

Lad os sige det klart og tydeligt: Venstre er en begejstret tilhænger af det europæiske samarbejde. Med Europas grusomme historie i baghovedet ser vi overhovedet ikke noget alternativ til EU. Et tæt og forpligtende samarbejde mellem Europas lande er den bedste sikring af frihed og fred i Europa.

Hvad er det så for et EU, vi ønsker os?

Jeg vil prøve at svare på dette spørgsmål ved at opstille nogle liberale mål for udviklingen af det europæiske fællesskab.

Der er nogle, som spørger: Kunne vi ikke nøjes med at lade EU være et frihandelsområde? Altså et indre marked med fri handel – og så ikke mere.

Mit svar er: Det ville slet ikke opfylde de forventninger, ønsker og krav, som borgerne i Europa har. Vi har behov for at arbejde sammen på områder, der rækker langt ud over handel.

Vi skal være bedre til at beskytte miljøet.

Vi skal være bedre til at bekæmpe organiseret kriminalitet, ulovlig indvandring, narkotikahandel.

Vi skal være bedre til at forebygge og løse konflikter i Europa, som i Bosnien og Kosovo. Derfor må de europæiske lande drøfte fælles forsvars- og sikkerhedspolitik.

Vi skal være bedre til at håndtere flygtninge og indvandrere. Presset fra fattige og undertrykte i Den Tredje Verden gør det nødvendigt med en fælles flygtninge- og asylpolitik.

Alt dette kan ikke løses i en ren frihandelsorganisation. Der skal mere til.

Det andet yderpunkt er en europæisk superstat, et Europas Forenede Stater. Men det er heller ikke løsningen. Det er der mindst to grunde til. For det første har de europæiske folk forskellige sprog, kultur og national identitet. Disse forskelligheder hverken kan eller skal vi mase ind i en fælles statsdannelse. For det andet vil det være umuligt at udvikle et velfungerende demokrati i en europæisk superstat. De grundlæggende kilder til demokratisk legitimitet i Europa er de direkte valgte nationale parlamenter og regeringer.

Løsningen er altså ikke en frihandelsorganisation, men heller ikke en superstat. Løsningen er en mellemting. Og det er netop Den Europæiske Union, EU.

EU er en enestående organisation i verdenshistorien. Det er ikke en føderal stat, men det er heller ikke et løst forbund af stater. EU er en mellemting, som ikke er set før i verdenshistorien. Det er et fællesskab af selvstændige nationer. Selvstændige nationer, som frivilligt har besluttet at løse en række opgaver i fællesskab ved at overdrage disse til et overnationalt organ, EU.

Det er min holdning, at EU også i fremtiden skal være baseret på selvstændige nationalstater. Jeg er imod et Europas Forenede Stater – akkurat som de fleste andre. Vi kan sammenfatte det sådan: Vi skal ikke have et Europas Forenede Stater, men et Staternes Forenede Europa, et folkenes Europa. Med andre ord: Vi har behov for et tæt samarbejde på stadig flere områder, men det er - og skal fortsat være - et samarbejde mellem selvstændige nationalstater.

Der er imidlertid behov for nogle reformer af EU. Reforme, som klargør arbejdsdelingen mellem EU og medlemslandene. Reforme, som mindsker behovet for central regulering. Og reforme, som indebærer mere

gennemsigtighed og stærkere demokratisk kontrol.

EU bør konsekvent følge nærhedsprincippet. EU skal kun tage sig af de opgaver, der uomtvisteligt løses bedst på fællesskabs-plan. EU skal koncentrere sig om de opgaver, der er klart grænseoverskridende, og som ikke lige så godt eller bedre kan løses af landene hver for sig. Resten af opgaverne ligger i medlemslandene. I den forbindelse bør vi udarbejde et såkaldt kompetence-katalog, som klart beskriver arbejdsdelingen mellem EU og medlemslandene.

Der er behov for en klar opgavefordeling. Der er behov for at synliggøre, hvad EU tager sig af. Og der er behov for gennemsigtighed, hvis der sker flytning af opgaver fra det nationale til det overnationale niveau. Jeg er tror, at en sådan opgavefordeling kunne være med til at dæmpe frygten for, at EU skulle være en glidebane.

Der bør være en stærk demokratisk kontrol med opgavefordelingen. En model kunne være at etablere en særlig forsamling af politikere, udpeget af de nationale parlamenter. Det kunne ske ved en udbygning af de eksisterende regler om de nationale parlamenters rolle. Denne forsamling skulle have til opgave at behandle og drøfte opgavefordelingen mellem EU og medlemslandene. På denne måde inddrager vi de nationale parlamenter stærkere i udviklingen af EU.

Der er behov for en sikring af det enkelte menneskes frihedsrettigheder i forhold til EU's institutioner. Akkurat som vi bør have et katalog, der fastslår, om staterne eller EU skal gøre dette eller hint, bør vi have et regelsæt, som skal beskytte den enkelte borgers frihedsrettigheder.

Der bliver taget et vigtigt skridt på Nice-topmødet i december. Her vil EU's

politiske ledere vedtage et dokument, et såkaldt charter om grundlæggende rettigheder.

Det er et virkelig godt papir. Det fastslår de grundlæggende frihedsrettigheder: Ethvert menneske har ret til liv, frihed, ejendom og personlig sikkerhed. Enhver har ret til at tænke frit og til religionsfrihed, ytringsfrihed, forsamlings- og foreningsfrihed. Enhver har ret til uvildig, retfærdig og hurtig behandling af sager ved EU's institutioner. Og enhver har ret til aktindsigt i dokumenter fra EU-parlamentet, Rådet og kommissionen.

Altså et klassisk liberalt frihedsdokument.

Og så siger det: EU anerkender de regler om social sikring, social bistand og sundhed, som gælder i medlemslandene. Altså: Velfærd og social fordeling i de enkelte lande blander EU sig ikke i.

Det er et dokument, som sikrer det enkelte menneskes frihedsrettigheder i forhold til EU's institutioner.

I første omgang bliver det vedtaget som en politisk erklæring fra topmødet i Nice. Og det støtter Venstre.

Men: Dokumentet er så godt og stærkt, så kontant og klart, så fundamentalt for beskyttelsen af det enkelte menneskes frihedsrettigheder og retssikkerhed, at jeg gerne vil gå et skridt videre:

Når EU-traktaten næste gang skal ændres, bør vi gøre dette charter om grundlæggende rettigheder til en del af EU-traktaten.

Lad os sætte et ambitiøst mål: Ved næste ændring af EU-traktaten skal vi have gennemført to markante liberale landvindinger: Et kompetence-katalog, der sætter grænser for EU i forhold til medlemslandene. Og frihedsrettigheder, der sætter grænser for EU i forhold til borgerne.

Og vi skal følge det op med yderligere reformer. Der er behov for størst mulig gennemsigtighed og demokratisk kontrol med, hvad der sker i EU. Der bør være mere åbenhed om møderne i ministerrådet. Vi skal forstærke indsatsen mod svig, svindel og ringe administration. Europaparlamentet bør have magt til at fyre EU-kommissærer. Og Europaparlamentet bør drages stærkere ind i valget af formand for EU-kommissionen.

Vi skal gennemføre en reform af EU's landbrugspolitik og regionalpolitik. Landbrugspolitikken skal gøres mere markedsorienteret, landbrugsstøtten skal reduceres, og landbrugsordningerne skal forenkles og afreguleres.

Og i det hele taget er der behov for en kraftig oprydning og udlugning i EU's mange tilskudsordninger. Venstre vil bekæmpe socialdemokratiske regel- og tilskudsjungler, hvad enten de produceres i København eller Bruxelles.

Venstres mål er klart: Vi skal udvikle et borgernes Europa. Vi skal tage udgangspunkt i opgaverne, ikke i institutionerne. Vi skal tage udgangspunkt i mennesket, ikke i systemet.

Der er brug for en liberal dagsorden i EU. Den opgave vil vi nu tage fat på i Venstre. Hovedbestyrelsen har besluttet, at vi her i efteråret skal udarbejde et debatoplæg om liberal EU-politik. Dette oplæg bliver sendt ud til debat i alle Venstres vælgerforeninger. Vi ønsker at engagere Venstres medlemmer og tillidsfolk i en bred debat om målene for fremtidens EU.

Tiden står ikke stille, og samarbejdet i EU vil derfor hele tiden udvikle sig i en dynamisk proces. Men det er vigtigt med klarhed om rammerne for samarbejdet. For at understrege det igen: Der er ikke tale om nogen glidebane hen mod et Europas Forenede Stater. Der vil også i fremtiden være tale om et frivilligt fællesskab af selvstændige lande.

Vi skal bygge fremtiden på den selvstændige nationalstat. Men vi skal samtidig utrætteligt bekæmpe den snævertsynede, indadvendte og indelukkede nationalisme. For det er den, som avler fordomme og fremmedfrygt.

Den store opgave i de kommende år bliver at inddrage de østeuropæiske lande i et samlet europæisk fællesskab. Et fællesskab, som for første gang vil samle og forene Europas folk i fredelig sameksistens.

Det er en opgave, som kun kan lykkes, hvis vi respekterer den nationale identitet og den kulturelle forskellighed i Europa. Og det er ikke nok med institutioner og formelle regler. Det europæiske fællesskab skal gro frem nedefra af en folkelig vilje og ikke presses igennem oven fra med institutioner, symboler og fanfarer. Vi ønsker et folkenes Europa, og ikke et institutionernes Europa.

Venstres mål er uændrede. Vi er af den faste overbevisning, at den bedste sikring af frihed og fred i Europa er et stærkt samarbejde inden for rammerne af EU. Vi er af den faste overbevisning, at et lille land som Danmark har fordel af EU. Et EU, som bygger på det princip, at alle medlemslandene deltager på ligeværdige vilkår. For det betyder, at de store lande skal tage hensyn til de små lande. Og vi er af den faste overbevisning, at det tjener danske interesser bedst at være fuldt og helt med i EU. Disse mål vil Venstre fortsat forfølge.

Men samtidig skal der ikke herske den mindste tvivl om, at vi fuldt ud respekterer den beslutning, befolkningen traf den 28. september. Venstre vil loyalt arbejde på det grundlag og søge at varetage danske interesser bedst muligt.

Det betyder, at EU-politikken nu må hvile på tre holdepunkter.

For det første: De danske undtagelser fra EU-traktaten vil nu bestå i en årrække. Ganske vist var det kun euro-undtagelsen, der blev stemt om, men den politiske realitet er, at det klare nej også afskærer os fra at rejse spørgsmålet om de øvrige undtagelser i en rum tid. Dansk EU-politik må altså foreløbig tilrettelægges inden for rammerne af undtagelserne.

For det andet: Undtagelserne skal respekteres fuldt ud. Hvor har det dog været forstemmende at iagttage SF's manøvrer. SF har opdaget, at undtagelsen fra forsvarssamarbejdet indebærer, at Danmark ikke kan deltage i en række humanitære, militære aktioner. Så nu vil SF omfortolke og smidiggøre den danske undtagelse.

Hvor er det ynkeligt. Hvor er det hyklerisk. Er det ikke SF, der altid giver den i

rollen som forbeholdenes tro væbner? Og sandelig om man så ikke oplever, at SF vil fifle. Hvem har givet SF mandat til det? En undtagelse er en undtagelse.

Lad os sige klart og lige ud: Det vil ikke være acceptabelt at smyge sig uden om de ubehagelige konsekvenser gennem snedige manøvrer og listige fortolkninger. Undtagelserne skal ikke udhules eller smugles ud ad bagdøren. Hvis de på et tidspunkt i fremtiden skal væk, skal det ske ad fordøren gennem én eller flere folkeafstemninger.

For det tredje: Selv om Danmark har undtagelser fra EU-traktaten, bør vi ikke forhindre de øvrige EU-lande i at gå videre med samarbejdet på de berørte områder. Det ligger allerede i undtagelserne, som de blev vedtaget ved folkeafstemningen i 1993.

Den fleksibilitet skal vi være parat til at acceptere. Men fleksibiliteten skal indrettes sådan, at vi har mulighed for at komme med på et senere tidspunkt. Hvis vi selv ønsker det.

Men tag ikke fejl: Venstres mål er fortsat, at de danske undtagelser skal væk. Så vi kan være med helt og fuldt. Og med glæde og stolthed.

Når vi ikke kom det i denne omgang, skyldes det mere end noget andet, at vi fra 1972 og fremad i alt for høj grad har stukket hovedet i busken og undladt at sige tingene lige ud.

Det gælder for så vidt alle partier – og Venstre ikke undtaget. Ja-siden har følt sig

forpligtet til at støtte EU i ét og alt. Og nej-siden har tilsvarende vendt sig mod alt, hvad der var stemplet EU på.

Det kan der være mange forklaringer på. Den afgørende er nok, at Socialdemokratiet konstant har været delt lige over i EU-spørgsmålet. Og ingen af siderne har ønsket eller haft mod til at røkke båden.

Opgaven i de kommende år bliver at turde, hvor vi før har tiet. Nu er tiden kommet til at tale rent ud af posen.

Lad os tale om tingene. Lad os være med til at præge udviklingen. Lad os have modet til at kritisere, men også evnen til at begejstres.

Vi hører til i EU. Vi har ikke nok i os selv og har aldrig haft det. Vi har behov for at høre til og være med - på samme måde, som Europa har brug for os.

Kilde

Fra prof. Robert Klemmensens private samling

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Politisk tale, Venstre, Åbningstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/landsmoedetale-af-venstres-formand-4>